

ಸಾವಿನಾಚೆಗೆ, ಚೈತನ್ಯದ ಬೆಳಕಿಗೆ

ಸ್ವಾಮಿ ವೀರೇಶಾನಂದ

(ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ)

ದೃಶ್ಯ ೩

(ಯಮನು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ನಚಿಕೇತನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವು ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ.)

ಯಮ : ಮಗು, ವಿದ್ಯೆ, ಅವಿದ್ಯೆ - ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಪ್ಪಾ. ಇವೆರಡೂ ವಿರುದ್ಧವಾದುವು. ದೂರ ದೂರವಾಗಿ ಇರುವಂಥವು. ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ, ನೀನು ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಗೂ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.

ಅವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನರು ತಾವೇ ಧೀರರು, ಪಂಡಿತರು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕುರುಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕುರುಡನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ ಅವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರೇ ಮೂಢರಂತೆ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಾಲಕರಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹಣದ ಮೋಹದಿಂದ ಮೂಢರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಪರಲೋಕದ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇರುವುದು ಇದೇ ಲೋಕ, ಪರಲೋಕವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಜ್ಞಾನದ ವಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಾವಿನ ದೇವತೆಯಾದ ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಳುತ್ತಾರೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಹೀಗೇನು? ಅವರಿಗೆ ಎಂದೂ ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯು ದೊರಕುವುದೇ ಇಲ್ಲವೇನು?

ಯಮ: ಮಗೂ, ಈ ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ, ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಹತೆ ಇರಬೇಕು. ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಇದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕರೂ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವವನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ; ಕೇಳುವವನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ. ಮಗೂ, ಅರ್ಹತೆಯಿಲ್ಲದವನು ಆತ್ಮವಿದ್ಯೆ

ಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ, ಇದು ಅರ್ಥವಾಗದು. ತನ್ನಾತ್ಮರೂಪವು ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭೇದವನ್ನು ಯಾರು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಆತ್ಮತ್ವವು ಅಣುವುಗಿಂತಲೂ ಅಣುವಾದದ್ದು. ಇದು ತರ್ಕಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದಲ್ಲ. ಯಾರು ಇದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಅವರು ಹೇಳಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮಗೂ, ನೀನೊಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಈ ಆತ್ಮತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಮಗೂ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಫಲಗಳೂ ಅನಿತ್ಯವಾದುವು. ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೋ: ಅನಿತ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನು ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೀಯೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಪರಲೋಕದ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಂತ್ಯ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೀರನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ಪರತತ್ವವನ್ನೇ ಬಯಸಿ, ಈ ಸಂಸಾರಭೋಗವನ್ನು ನೀನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಆಹಾ, ಮಗೂ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಉಳ್ಳವನು.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಈ ಆತ್ಮವೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ? ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ?

ಯಮರಾಜ : ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ. ಈ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಅವನು ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಧೀರನಿಗೆ ಯಾವ ಹರ್ಷವೂ, ಯಾವ ಶೋಕವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರ್ತ್ಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು

ಕೊಂಡರೆ, ಆತ್ಮಂತ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸುಖದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳೂ ಅಲ್ಪವೇ ಆಗಿವೆ. ನಚಿಕೇತ, ಈ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನೀನಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ನಚಿಕೇತ: ಒಳಿತು-ಕೆಡಕು, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ಕಾರ್ಯ-ಕಾರಣ, ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು-ಮುಂದೆ ಆಗುವಂಥದ್ದು - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತ್ಮತ್ವವು ಮೀರಿರುವಂಥದ್ದು ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕಂಡಿರುವೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡು.

ಯಮ: ಮಗೂ, ಎಲ್ಲ ವೇದಗಳೂ ಈ ಆತ್ಮತ್ವದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ; ಎಲ್ಲ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಗುರಿ. ಇದನ್ನು ಬಯಸಿಯೇ ಸಾಧಕರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಪ್ರತಿಪದವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಬ್ರಹ್ಮಗತಿಯನ್ನು ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದವರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಓಂಕಾರವೇ ಬ್ರಹ್ಮ. ಈ ಅಕ್ಷರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾದ ಆತ್ಮಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಲಂಬನವಿದು. ಇಂಥ ಓಂಕಾರದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಮರಣವಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಡೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಯಾವತ್ತೂ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಶರೀರವು ನಾಶವಾದರೂ ಇದು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಜ್ಞಾನ. ಆತ್ಮವು ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವು ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣುವಾಗಿರುವುದು; ಮಹತ್ತರಿಗಿಂತ ಮಹತ್ತಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಎಲ್ಲ ಶೋಕಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಹ-ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ಅವೇ ಆತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ

ಜನರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲ.

ನಚಿಕೇತ: ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ವಿಧಾನವಾದರೂ ಏನು?

ಯಮ: ಬರಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ, ಮೇಧಾವಿತನ ಅಥವಾ ಪ್ರವಚನದಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದು. ಯಾರು ಇದನ್ನು ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಾರೋ, ಅವನಿಗೆ ಆ ಆತ್ಮವೇ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವನು. ಮಗೂ, ಆತ್ಮವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು: ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗಿಂತ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಮನಸ್ಸು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತ ಬುದ್ಧಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಬುದ್ಧಿಗಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನದು ಆತ್ಮ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಈ ದೇಹಕ್ಕೂ ಆತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಏನು?

ಯಮ: ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೋಡು, ಈ ಶರೀರವೇ ಒಂದು ರಥದ ಹಾಗೆ ಇದೆ ಎಂದುಕೋ. ಈ ರಥವನ್ನು ಏರಿ ಹೊರಟಿರುವ ಯಜಮಾನ ಯಾರು ಎಂದುಕೊಂಡೆ? ಅದೇ ಆತ್ಮ. ಸಾರಥಿಯಾಗಿರುವವನು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ. ಸಾರಥಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಗ್ಗವೇ ಮನಸ್ಸು. ಕುದುರೆಗಳೇ ಅತ್ತಿತ್ತ ವಿಷಯಗಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವಂಥ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸಾಗುವ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳೇ ರಸ್ತೆ. ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಆತ್ಮ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನೇ 'ಭೋಕ್ತಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭೋಕ್ತ, ಕರ್ತೃ ಮುಂತಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ತಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಆತ್ಮವು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗೂಢವಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಾಣಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದರ್ಶಿಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಈ ಆತ್ಮವು ಸಾಧಾರಣರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಯಮರಾಜ: ಮಗೂ, ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಗುಣಗಳು ಇವೆಯೋ, ಅಂಥ ವಸ್ತುವು ಮಾತ್ರವೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಆತ್ಮವಸ್ತುವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಲೌಕಿಕ ಗುಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ, ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲ, ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವ್ಯಯವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ರಸವಿಲ್ಲ, ಗಂಧವಿಲ್ಲ. ಇದು ಅನಾದಿ ಯಾದುದು, ಅನಂತವಾದುದು. ಸಮಷ್ಟಿ ರೂಪದ ಮಹತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದುದು. ಇಂಥ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ, ಒಬ್ಬನು ಜನನಮರಣಗಳ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವನು.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಈ ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವುದು ಯಾವುದು?

ಯಮರಾಜ: ಮಗೂ, ಈಶ್ವರನು ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಗೊತ್ತೇ? ಅವೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಮುಖವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರು ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಗಳ ಅಂತರಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಧೀರನಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಬಾಲಕರಂತೆ ಇರುವ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೊರಗಿನ ಕಾಮನೆಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾವತ್ತೂ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಜನನ-ಮರಣಗಳ ಸಂಕುಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನರಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧೀರರ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ. ಅವರು ಅನಿತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವೆ ನಿತ್ಯವಾದ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ?

ಯಮ: ಮಗೂ, ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ತುಂಟ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಾರಥಿಯು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ನಿಯಂತ್ರಣಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಯಾರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ, ಅವನು ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆಗಳು ಸಾರಥಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು ಸಶಕ್ತವಾಗಿರುವಾಗ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕೂಡ ಸುಲಭವಾಗಿ ವಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು, ಯಾರಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಣಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಶುಚಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಥವನಿಗೆ ಆತ್ಮವು ಎಂದೂ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸರಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು ಯಾವತ್ತೂ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮಾತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವತ್ತೂ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಗೂ, ಆತ್ಮ-ಅನಾತ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ಇರುವುದೋ, ನಿಯಂತ್ರಣವೆಂಬ ಹಗ್ಗವುಳ್ಳವನೋ, ಅವನೇ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದ ಪರಮಗತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮಪದವನ್ನು (ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು) ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ?

ಯಮರಾಜ: ಮಗೂ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವವನು ಈ ರೀತಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ವಾಕ್ ಅಥವಾ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ವಾಕ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಬೇಕು. ಇಂಥ ಪರಿಪಕ್ವ

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕು ಅಂದರೆ, ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಪರಿಪುಷ್ಟ ವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನ ಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದರರ್ಥ, ನಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯು ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ವಿನಾಶ ವಾಗಬೇಕು. ಸಮಷ್ಟಿ ಆತ್ಮವೂ ಕೂಡ ಉಪಾಧಿಯುತವಾದುದು, ಸಗುಣರೂಪ ವಾದುದು. ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಸಮಷ್ಟಿ ಸಗುಣ ಈಶ್ವರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರ್ವಿಶೇಷ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಮುಖ್ಯ ಆತ್ಮ ಇದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಇದೇ ನಿತ್ಯಸತ್ಯ, ಇದೇ ನಿಜವಾದ ತತ್ತ್ವ.

ನಚಿಕೇತ: ಈ ರೀತಿಯ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಯಮರಾಜ?

ಯಮರಾಜ: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸ ಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಮಾನವತೆಗೆ ನನ್ನ ಸಂದೇಶ ಇದು: ಏಳಿರಿ, ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿ, ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಧೀರರನ್ನು ಸೇರಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಈ ಹಾದಿಯು ಕ್ಷೌರದ ಕತ್ತಿಯ ಅಲುಗಿನಂತೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾದುದು. ದಾಟಲು ಅಶಕ್ಯವಾದುದು; ದುರ್ಗಮವಾದುದು. ಹೀಗೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಗೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳ ಹರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡು, ಆತ್ಮನ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊ.

ನಚಿಕೇತ: ಆತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ, ಯಮರಾಜ?

ಯಮರಾಜ: ಇದನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡು ತೇನೆ. ನೋಡು ಮಗು. ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅನಿತ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವೊಂದೇ ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ನಾವು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡು ತೇವೆ; ಫ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಗಂಧವನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮುಂತಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವನು ಅನು ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು, ಮಗೂ. ಹಾಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳು

ವವನು ಆತ್ಮವೇ. ಇವನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯ ಸತ್ಯತತ್ತ್ವ ಎಲ್ಲ; ಹೆಚ್ಚಿನದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಬ್ಬನು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಅನು ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಜಾಗೃತವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವೆರಡೂ ಅವಸ್ಥೆ ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿ ಆದಾರು? ಅವನೇ ಆತ್ಮ. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ. ಜೀವಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲಗಳಾದ ಸುಖ, ದುಃಖ, ಭಯ - ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಅವು ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಾವು ತೆಗೆದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಸುಖದುಃಖಗಳ ಅನುಭವ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಉಳಿಯುವುದು ಯಾರು? ಅವನೇ ಆತ್ಮ. ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಧೀರನು ಯಾವ ರೀತಿಯ ದುಃಖ, ಭಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆತ್ಮವು ಅದ್ವೈತವು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ನಿರ್ಭಯವಾದುದು. ಈಗ ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಆತ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಪರಮತತ್ತ್ವವೇ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯ ಬುದ್ಧಿಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬುದ್ಧಿಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಯರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗರ್ಭದಂತೆ ಅಡಗಿರು ತ್ತಾನೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಹುದುಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಗೂಢನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಹೃದಯಗುಹೆ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ನಾವು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಚಿಕೇತ: ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಸಾಧನವಾದ ಯೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವು, ಯಮ ರಾಜ?

ಯಮರಾಜ: ಮಗೂ, ನಚಿಕೇತ. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರು ವುದನ್ನೇ ಯೋಗವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು.

ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗ ರೂಕತೆಯಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಏಳು ಬೀಳುಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿರು ವಾಗ, ಸಾಧಕನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು.

ನಚಿಕೇತ: ಯಮರಾಜ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವು?

ಯಮರಾಜ: ಮಗೂ ನಚಿಕೇತ, ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಶುದ್ಧನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಶುದ್ಧನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು ಆತ್ಮನೇ ಆಗುವನು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ — ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆತ್ಮ ವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಧೀರರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಗಳೆಲ್ಲ ಭಿನ್ನವಾಗುವವು. ಆಗ ಮರ್ತ್ಯನು ಅಮೃತನಾಗುವನು.

(ನಚಿಕೇತನು ಯಮರಾಜನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು. ಯಮನು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವನು. ನಚಿಕೇತನ ಮುಖವು ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅವನು ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವನು.)

ಹಿಂಬದಿಯ ದನಿ: ಮೃತ್ಯುದೇವತೆ ಯಾದ ಯಮನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಆತ್ಮಯೋಗದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಚಿಕೇತನು ಕಲಿತುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದನು; ಪಾಪರಹಿತನಾದನು; ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಯಾರು ಈ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳು ವರೋ, ಅವರು ಕೂಡ ನಚಿಕೇತನಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು; ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

(ಬೆಳಕು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಡಮೆಯಾಗು ವುದು. ಓಂಕಾರ ನಾದವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸು ವುದು. 'ಓಂ ಸಹನಾಭವತು' ಮಂತ್ರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೇಳಿಸುವುದು.)

(ಮುಗಿಯಿತು)